

PRAVILA TRGOVANJA OPŠTI USLOVI

Verzija 1.1
28/03/2023
Podgorica, Crna Gora

UVODNE ODREDBE

Član 1

- 1) Berza električne energije d.o.o. (u daljem tekstu: BELEN) pruža usluge uparivanja ponude i potražnje na berzanskom tržištu električne energije (u daljem tekstu: BELEN-ova tržišta) u skladu sa Pravilima trgovanja na berzanskom tržištu (u daljem tekstu: Pravila trgovanja).
- 2) Pravilima iz stava 1 ovog člana utvrđuju se postupci, principi i standardi za organizovanje i funkcionisanje BELEN-ovih tržišta, principi i pravila finansijskog poravnanja, način objavljivanja podataka potrebnih za funkcionisanje tržišta i druga pitanja neophodna za njegovo funkcionisanje.
- 3) Pravila trgovanja čine:
 - a) Pravila trgovanja – Opšti uslovi (u daljem tekstu: Opšti uslovi);
 - b) Aneksi trgovanja (Pojmovnik izraza, Pravila dan unaprijed tržišta, Pravila dugoročne trgovine, Specifikacija proizvoda, Pravila kliringa i poravnanja, Pravila ponašanja na tržištu, Iznos naknada, Pravilnik o vođenju registra učesnika);
 - c) Ugovori o trgovanju (Ugovor o registraciji i Ugovor o direktnom korišćenju depozita).
- 4) BELEN-ova tržišta sastoje se od tržišta dan unaprijed i dugoročnog tržišta.
 - a) Dan unaprijed tržište nudi mogućnost Trgovanja dan unaprijed proizvodima na području Crne Gore u Postupku nadmetanja za svaki Dan isporuke, a na osnovu svih Naloga, odnosno ponuda za kupovinu ili prodaju koji su primljeni prije Zatvaranja kapije i bliže je uređeno Pravilima dan unaprijed tržišta.
 - b) Dugoročno tržište nudi mogućnost nadmetanja za dugoročne profile energije sa prethodno definisanim okvirom, a na osnovu svih Naloga, odnosno ponuda za kupovinu ili prodaju koji su prispjeli u toku Postupka nadmetanja i bliže je uređeno Pravilima dugoročne trgovine.
- 5) Pravila trgovanja se primjenjuju na sva Trgovanja i na sve Transakcije na BELEN-ovim tržištima. Pravila dan unaprijed tržišta i/ili Pravila dugoročne trgovine se primjenjuju u zavisnosti od toga da li Učesnik trguje na dan unaprijed i/ili dugoročnom tržištu, a u skladu sa informacijama iz Aneksa 1 Ugovora o registraciji.
- 6) Svako od BELEN-ovih tržišta nudi mogućnost Trgovanja Proizvodima na način kako su opisani u Specifikaciji proizvoda za svako tržište, pod uslovima iz Pravila trgovanja.
- 7) BELEN sprovodi i osigurava Kliring i poravnanje transakcija na BELEN-ovim tržištima u skladu sa Pravilima kliringa i poravnanja koja se odnose na to tržište.
- 8) Sve Transakcije koje se ugovaraju na BELEN-ovim tržištima automatski i obavezno podliježu Kliringu i poravnanju, osim ukoliko pravilima određenog tržišta nije drugačije naglašeno, po naknadama koje se odnose na predmetno tržište, što će biti definisano kroz Iznos naknada i Pravila kliringa i poravnanja.

TUMAČENJE I DEFINICIJE

Član 2

- 1) Pojmovi pisani velikim početnim slovom imaju značenje dato u Pojmovniku izraza.
- 2) Smatra se da pozivanje na zakone ili propise uključuje njihove izmjene i dopune, prečišćeni tekst, ponovo donesene zakone ili propise ili njihove zamjene.
- 3) U slučaju neslaganja između ovih Opštih uslova i pravila BELEN-ovih tržišta, prednost imaju odgovarajuća pravila BELEN-ovih tržišta. U slučaju neslaganja između ovih Opštih uslova i Aneksa

trgovanja s jedne strane i Ugovora o trgovanju sa druge strane, prednost imaju odredbe Opštih uslova i Aneksa trgovanja.

USLOVI ZA PRIJEM I TRGOVANJE

Član 3

- 1) Pravna lica koja žele da trguju na pojedinom ili na svim BELEN-ovim tržištima, prije samog početka Trgovanja na bilo kom BELEN-ovom tržištu u obavezi su:
 - a) da ispune zakonski propisane uslove za učestvovanje na BELEN-ovim tržištima:
 - i) da se registruju kod Operatora tržišta kao učesnik na tržištu električne energije;
 - ii) da potpišu ugovor o balansnoj odgovornosti sa Operatorom tržišta i Operatorom prenosnog sistema;
 - b) da se registruju i potpišu Ugovor o registraciji sa BELEN-om i ispune neophodne obaveze koje proističu iz istog.
- 2) Pored uslova iz prethodnog stava, svaki Učesnik mora u svakom trenutku ispunjavati uslove neophodne za Ugovornu stranu u svakoj Transakciji na osnovu ovih Opštih uslova, svih Aneksa trgovanja i Ugovora o trgovanju.
- 3) Pored prava i obaveza Učesnika iz ovih Opštih uslova, dodatna prava i obaveze Učesnika navedena su u primjenjivim Ugovorima o trgovanju i Aneksima trgovanja.

PROCES REGISTRACIJE

Član 4

- 1) Pravna lica koja žele da sklope Ugovor o registraciji u obavezi su da dostave BELEN-u Zahtjev za registraciju u obliku koji je BELEN propisao i objavio na svojoj internet stranici.
- 2) U toku postupka odobravanja prijema i evaluacije potencijalnog Učesnika, BELEN od podnosioca zahtjeva može tražiti dodatne informacije i dokumenta koja su relevantna za procjenu sposobnosti i prihvatljivosti podnosioca Zahtjeva za registraciju, pri čemu se sva dokumenta tiču pravnog statusa, tehničkog sistema, organizacije, finansijskih izvještaja koji su za prethodne dvije godine sastavljeni u skladu sa propisima o računovodstvu, koji sadrže bilans stanja, bilans uspjeha i izvještaj revizora ukoliko je subjekat predmet revizije, iskustva i kompetencije, te moraju biti uredno potpisana od strane ovlaštenog predstavnika.
- 3) BELEN prihvata samo Zahtjeve za registraciju koji ispunjavaju definisane uslove. Zahtjevi podnosioca ne mogu biti odbijeni bez obrazloženja.
- 4) Učesnik s važećim Ugovorom o registraciji može promijeniti izbor BELEN-ovog tržišta kroz postupak izmjene i dopune Aneksa 1 Ugovora o registraciji, bez potrebe sprovođenja ponovnog postupka registracije Učesnika.

ODGOVORNE OSOBE ZA TRGOVANJE I FINANSIJSKO PORAVNANJE

Član 5

- 1) Svaki Učesnik mora u Ugovoru o registraciji imenovati po jednu (1) Osobu odgovornu za trgovanje i Osobu odgovornu za finansijsko poravnanje na svakom BELEN-ovom tržištu na kom učestvuje, pri čemu je imenovanje podložno odobrenju BELEN-a, a koje ne može biti nerazumno uskraćeno.

- 2) Učesnik može imenovati istu osobu kao Osobu odgovornu za trgovanje i Osobu odgovornu za finansijsko poravnanje na više BELEN-ovih tržišta.
- 3) Učesnik sa važećim Ugovorom o registraciji može promijeniti Osobe odgovorne za trgovanje i/ili Osobe odgovorne za finansijsko poravnanje kroz postupak izmjene i dopune Aneksa 1 Ugovora o registraciji, bez potrebe sprovođenja ponovnog postupka registracije. Ovaj Aneks je neophodno poslati elektronskim, a zatim pismenim putem. Promjena Osobe odgovorne za trgovanje i/ili Osobe odgovorne za finansijsko poravnanje stupa na snagu obavještenjem elektronskim putem od strane BELEN-a o navedenoj promjeni.
- 4) Učesnik dobija Korisnički/e nalog/e za pristup odgovarajućoj platformi u skladu sa pravilima nekog od BELEN-ovih tržišta. Na zahtjev, Učesnik može dobiti dodatni Korisnički nalog za dan unaprijed tržište, pri čemu za svaki plaća jednokratnu naknadu kao dodatni korisnik u skladu sa Iznosom naknada.
- 5) Učesnik je odgovoran za Korisnički nalog za pristup platformama BELEN-ovih tržišta i za sve radnje i aktivnosti koje su preduzete od trenutka kad primi podatke o Korisničkom nalogu, pa sve do trenutka kada BELEN zatvori Korisnički nalog Učesnika u skladu sa Pravilima trgovanja.
- 6) Odgovornost za Korisnički nalog uključuje odgovornost za štete (za BELEN ili za Učesnika) od neovlašćenog korišćenja Korisničkog naloga.

IZJAVE I GARANCIJE UČESNIKA

Član 6

- 1) Svaki Učesnik svakodnevno kada podnosi Nalog ili svojom aktivnošću inicira Transakciju izjavljuje i garantuje BELEN-u da:
 - a) uredno je osnovan, registrovan i postoji prema primjenjivim zakonima osnivanja i funkcionisanja i uredno posluje u skladu sa relevantnim zakonima;
 - b) ovlašćen je da izvršava svoje obaveze iz Pravila trgovanja, Ugovora o registraciji i svake Transakcije koja nastane kao rezultat njegovih aktivnosti;
 - c) sve primjenjive informacije koje se dostavljaju pismenim putem od strane ili u ime Učesnika, a koje podliježu ili su povezane sa Ugovorom o registraciji ili Pravilima trgovanja, su tačne, ispravne i kompletne u svakom bitnom pogledu na dan na koji se dostavljaju BELEN-u;
 - d) ima odgovarajuće kompetentan kadar zaposlenih i organizovan je na način koji omogućava realizaciju Trgovanja;
 - e) poznaje i razumije karakteristike svakog Proizvoda i rizike koji su s njim povezani te je podnio Naloge nakon što je iskoristio priliku da pregleda njihove uslove, te na odgovarajući način shvata uslove i rizike i sposoban je da ih preuzme;
 - f) prihvata pravo prioriteta voznog reda BELEN-a te da u slučaju neslaganja voznih redova između BELEN-a i Učesnika, za iznose u voznom redu validne su vrijednosti iz voznog reda BELEN-a prema Operatoru prenosnog sistema i Operatoru tržišta;
 - g) potpisivanje, predaja ili sprovođenje relevantnih Ugovora o trgovanju ili Pravila trgovanja ne krše ili nisu u sukobu sa važećim propisima ili bilo kojom odredbom njegovih konstitutivnih dokumenata, koji se primjenjuju na Učesnika ili njegovu imovinu ili ugovornim ograničenjem koje obavezuje ili koje utiče na njega ili njegovu imovinu.
- 2) Učesnik potvrđuje da je obavezan da obavijesti BELEN pismenim putem u slučaju kršenja ili očekivanog kršenja izjava, onih gorenavedenih ili nekih drugih, neposredno nakon što ih Učesnik postane svjestan.

IZJAVE I GARANCIJE BELEN-a

Član 7

- 1) BELEN svakom Učesniku u odnosu na svaku Transakciju koja je sklopljena na njegovim tržištima izjavljuje i garantuje da:
 - a) ovlašćen je da izvršava sve obaveze iz Pravila trgovanja i svake Transakcije;
 - b) organizovan je i postoji uredno na osnovu zakona jurisdikcije svog osnivanja;
 - c) organizovan je na način koji omogućava realizaciju obaveza na osnovu Pravila trgovanja i da su njegovi zaposleni kompetentni i imaju znanje koje će im omogućiti izvršenje njihovih obaveza na osnovu Pravila trgovanja;
 - d) potpisivanje, predaja ili sprovođenje relevantnih Ugovora o trgovanju ili Pravila trgovanja ne krše i nisu u sukobu sa važećim zakonom ili bilo kojom odredbom njegovih konstitutivnih dokumenata, koji se primjenjuju na BELEN ili njegovu imovinu ili ugovornim ograničenjem koje obavezuje ili koje utiče na njega ili njegovu imovinu;
 - e) sve primjenjive informacije koje se dostavljaju pismenim putem od strane ili u ime BELEN-a, a koje podliježu ili su povezane sa Pravilima trgovanja, tačne su, istinite, ispravne i potpune u svakom bitnom pogledu, na dan na koji se prvi put dostavljaju Učesnicima;
 - f) U odnosu na BELEN usljed sklapanja ili izvršenja njegovih obaveza na osnovu Ugovora o registraciji ili Pravila trgovanja neće nastupiti kršenje obaveze ili događaj koji bi saopštenjem ili istekom vremena ili oboje predstavljao neizvršenje obaveze.

UGOVORNI ODNOSI

Član 8

- 1) Odnosi između BELEN-a i Učesnika na BELEN-ovim tržištima regulisani su Ugovorima o trgovanju. Potpisivanjem Ugovora o registraciji, Učesnici se obavezuju da se ponašaju u skladu sa Pravilima ponašanja na tržištu, ostatkom Pravila trgovanja, kao i pravima i obavezama koji proizilaze iz samog Ugovora o registraciji.
- 2) Ukoliko Učesnik na BELEN-ovim tržištima ne ispuni obaveze koje proističu direktno ili indirektno iz Pravila trgovanja, BELEN ima pravo da suspenduje njegovu registraciju ili raskine Ugovor o registraciji u skladu sa uslovima utvrđenim Pravilima trgovanja.

SPECIFIKACIJA PROIZVODA

Član 9

- 1) BELEN odlučuje i definiše koji će Proizvodi biti uvršteni ili uklonjeni sa njegovih platformi, tako što ih uključuje ili isključuje iz dokumenta Specifikacija proizvoda.
- 2) U slučaju mogućeg uklanjanja nekog Proizvoda iz Specifikacije, BELEN će sprovesti detaljnu anketu sa svim Učesnicima koji će o tome biti blagovremeno obaviješteni.

OPŠTE ODREDBE O TRGOVANJU

Član 10

- 1) BELEN sprovodi dan unaprijed i dugoročnu trgovinu putem Elektronske platforme i elektronske pošte (u slučaju da Učesnici imaju problem sa pristupom Elektronskoj platformi):
 - a) Sortiranje pristiglih Naloga vrši se po principu elektronski zabilježenog vremena prijema.
 - b) U slučaju Naloga koji se predaju putem elektronske pošte, kao vrijeme prijema Naloga se računa vrijeme neposrednog unosa Naloga u elektronsku platformu.
 - c) U slučaju iz tačke b) ovog stava, samo Nalozi podnešeni najkasnije 15 minuta prije vremena predviđenog za Zatvaranje kapije će biti prihvaćeni.
- 2) BELEN omogućava Trgovanje proizvodima između Učesnika na način što prihvata Naloga i određuje Količinu energije kojom se trgovalo i relevantne cijene po odnosnim pravilima za proračun cijena odgovarajućeg tržišta.
- 3) U slučaju greške u Trgovanju, primjenjivaće se odredbe koje su definisane odgovarajućim pravilima tržišta na kojem se dogodila neophodnost Poništenja naloga.
- 4) Trgovanje na BELEN-ovim tržištima je anonimno, osim između BELEN-a i pojedinog Učesnika koji unosi Nalog i ulazi u odgovarajuću Transakciju.
- 5) Obrada i uparivanje Naloga podliježe pravilima trgovanja odgovarajućeg tržišta.
- 6) Učesnici su odgovorni za uspostavljanje elektronske komunikacije sa BELEN-om shodno Pravilima trgovanja i načinu dostavljanja Naloga koji se propiše za određeni Postupak nadmetanja ili tržište kroz njihova predmetna pravila.
- 7) Nalozi podnešeni od strane Učesnika, ako su prihvatljivi, nakon uparivanja postaju Transakcije za prodaju ili kupovinu električne energije.
- 8) Vozni red BELEN-a ima pravo prioriteta u slučaju neslaganja Voznih redova sa Voznim redom Učesnika kod Operatora tržišta i Operatora prenosnog sistema, te u tim slučajevima Vozni red Učesnika mora odgovarati Transakciji iz stava 7.
- 9) BELEN će postupati sa svim informacijama Učesnika koji su dati BELEN-u u procesu Trgovanja kao povjerljivim, osim u mjeri koja je neophodna za prikazivanje Naloga i Transakcija Učesnicima.
- 10) Svi Nalozi i Transakcije se čuvaju elektronski od strane BELEN-a u bazi podataka.

RASPOLOŽIVOST UČESNIKA

Član 11

Prilikom podnošenja Naloga, Učesnik mora u svakom trenutku biti na raspolaganju za kontakt sve dok je Nalog važeći. Nalog će se smatrati važećim sve do kraja relevantnog Postupka nadmetanja ili dok Nalog nije poništen u skladu sa pravilima predmetnog tržišta na kojem je Nalog predat.

PRAVO NA ODBIJANJE NALOGA

Član 12

Nezavisno od Pravila trgovanja, BELEN zadržava pravo da, prema sopstvenoj diskreciji i bez prethodnog obavještenja Učesnika, odbije, otkáže ili ne prikaže odnosno ne upari Nalog koji bi prema odluci BELEN-a bio u suprotnosti sa Pravilima trgovanja, Ugovorom o registraciji ili primjenjivim propisima. Takva odluka mora biti obrazložena i nediskriminatorna, a BELEN će o takvoj odluci odmah obavijestiti Učesnika.

OBUSTAVA TRGOVANJA

Član 13

BELEN može u svakom trenutku obustaviti Trgovanje na svojim platformama u odnosu na sve ili pojedine Proizvode ukoliko BELEN objektivno utvrdi da je nastupio problem u sistemu koji bi mogao uticati na Trgovanje, ili je obustavljanje potrebno zbog nastanka takvog problema ili je planirano Trgovanje u suprotnosti sa primjenjivim propisima, Pravilima trgovanja ili Ugovorima o trgovanju.

NAKNADE ZA TRGOVANJE

Član 14

- 1) Naknade za trgovanje obračunavaju se Učesnicima i fakturišu u skladu sa Iznosom naknada. Osim ako je izričito navedeno, sve Naknade za trgovanje navedene su bez PDV-a.
- 2) Naplatu Naknada za trgovanje sprovodi BELEN u skladu sa Pravilima kliringa i poravnanja, Ugovorima o trgovanju i ostatkom Pravila trgovanja.
- 3) Ukoliko Učesnik ne plati BELEN-u predviđenu Naknadu za trgovanje ili ne izvrši ostala plaćanja predviđena Pravilima trgovanja istekom dana dospijeća, nastaje Kršenje obaveza od strane Učesnika i BELEN ima pravo da obračuna zateznu kamatu u skladu sa zakonom.

VOĐENJE I NADZOR TRŽIŠTA

Član 15

- 1) Učesnici su u svakom trenutku Trgovanja dužni da postupaju u skladu sa Pravilima ponašanja na tržištu. Postupanje suprotno Pravilima ponašanja na tržištu BELEN će sankcionisati u skladu sa odredbama Pravila ponašanja na tržištu.
- 2) BELEN sprovodi nadzor nad svojim tržištima kako bi osigurao da kompletno Trgovanje i ostale djelatnosti na njegovim tržištima budu u skladu sa Pravilima ponašanja na tržištu i primjenjivim zakonom.
- 3) Nadzor tržišta se sprovodi kroz djelovanje kancelarije za Nadzor tržišta koju čine dva (2) člana komisije imenovana od strane BELEN-a, ovlašćena za postupanje u skladu sa Pravilima ponašanja na tržištu.
- 4) BELEN može zatražiti i sakupljati informacije Učesnika o njihovom poslovanju.
- 5) BELEN može neposredno od relevantnog Učesnika, Operatora prenosnog sistema ili Operatora tržišta sakupljati podatke o upravljanju tržištem i izmirivanju finansijskih obaveza koji se odnose na ispunjavanje obaveza iz ugovora o balansnoj odgovornosti i obaveza iz dogovorenih vozničkih redova.

KRŠENJE OBAVEZA

Član 16

- 1) Kršenje obaveza postoji ako Učesnik:
 - a) ne izvršava svoje obaveze iz bilo kojeg dokumenta i/ili ugovora koji su dio Pravila trgovanja ili na drugi način krši Pravila trgovanja;

- b) krši važeće propise i takvo kršenje utiče ili će uticati na sposobnost Učesnika da postupa u skladu sa Pravilima trgovanja i Ugovorima o trgovanju.
- 2) Teško kršenje obaveza postoji u sljedećim slučajevima:
 - a) Učesnik ne postupa u skladu sa članom 3 ovih Opštih uslova;
 - b) Učesnik krši izjave i garancije iz člana 6 ovih Opštih uslova, pod uslovom da je Izjava netačna ili zavaravajuća u bitnom pogledu i nije ispravljena u roku od petnaest (15) kalendarskih dana nakon što je BELEN poslao pismeno obavještenje Učesniku o Kršenju obaveza;
 - c) iz netačne izjave koju je podnio Učesnik jasno se da zaključiti da Učesnik nije sposoban za nastavak Trgovanja;
 - d) nastupilo je Kršenje obaveza koje može nepovoljno uticati na Trgovanje u skladu sa Pravilima trgovanja, važećim propisima i Ugovorom o registraciji, te isto nije otklonjeno u roku od petnaest (15) kalendarskih dana nakon što je BELEN poslao Učesniku pismeno obavještenje o takvom Kršenju obaveza;
 - e) Kršenje obaveza je nastalo kao posljedica nepažnje, namjere ili prevare Učesnika te isto nije otklonjeno u roku od petnaest (15) kalendarskih dana nakon što je BELEN poslao Učesniku pismeno obavještenje o takvom Kršenju obaveza;
 - f) Učesnik ne izvrši dospjele obaveze plaćanja u korist BELEN-a koje proizilaze iz Pravila trgovanja neposredno nakon ili prije dospijeća obaveze plaćanja;
 - g) drugo kršenje obaveza koje nije otklonjeno u roku od petnaest (15) kalendarskih dana nakon što je BELEN poslao Učesniku pismeno obavještenje o takvom kršenju obaveza.
- 3) U slučaju Kršenja ili Teškog kršenja obaveza, Učesnik mora odmah obavijestiti BELEN o svim okolnostima koje su se desile, kao i o svim slučajevima Kršenja ili Teškog kršenja obaveza od strane bilo kog drugog Učesnika.
- 4) Prije određivanja sankcije predviđene ovim članom, Učesnik će, ako je to moguće i primjereno, dobiti priliku da dostavi svoj odgovor i mišljenje o činjenicama koje je iznio BELEN, u cilju dokazivanja da se navodno kršenje ili teško kršenje obaveza nije dogodilo, izuzev u slučaju iz stava 2 tačka f ovog člana.
- 5) Za vrijeme trajanja Kršenja obaveza ili Teškog kršenja obaveza, BELEN može:
 - a) izdati pismeno upozorenje Učesniku i/ili isključiti Učesnika iz Trgovanja s neposrednim stupanjem na snagu. Za vrijeme trajanja isključenja, Učesnik može trgovati samo uz prethodnu saglasnost BELEN-a;
 - b) realizovati svoja prava i mjere koje su mu na raspolaganju na osnovu Pravila trgovanja.
- 6) BELEN može raskinuti Ugovor o registraciji zbog Teškog kršenja obaveza. Pravo da raskine Ugovor na osnovu Teškog kršenja obaveza pripada BELEN-u shodno članu 8 Ugovora o registraciji.

ODGOVORNOST ZA ŠTETU I VIŠA SILA

Član 17

- 1) BELEN nije odgovoran za bilo koji vid štete ili gubitak koju pretrpi Učesnik, a do koje je došlo usljed poslovnih odluka Učesnika u odnosu na Trgovanje na BELEN-ovim tržištima. Od Učesnika se očekuje da se u Trgovanju na BELEN-ovim tržištima ponaša sa dužnom pažnjom dobrog privrednika.
- 2) BELEN ni pod kojim okolnostima nije odgovoran za gubitak ili bilo koji vid štete koji pretrpi Učesnik usljed radnje ili propusta nekog drugog Učesnika, uključujući štetu ili gubitak koji je pretrpio

Učesnik, zbog toga što drugi Učesnik iz odgovarajuće Transakcije nije dostavio ili preuzeo Količinu energije.

- 3) BELEN nije odgovoran za gubitak ili vid štete koje mogu nastati iz Trgovanja ili Pravila trgovanja usljed rada ili propusta BELEN-a, pod uslovom da BELEN nije postupao sa krajnjom nepažnjom, namjerom ili počinio prevaru.
- 4) BELEN neće ni pod kojim okolnostima biti odgovoran Učesniku za indirektni gubitak i posljedičnu štetu, uključujući izgublenu dobit i ugovore.
- 5) Nezavisno od stavova ovog člana, Učesnik je odgovoran BELEN-u za cjelokupni gubitak ili štetu koju je BELEN pretrpio, uključujući nastale troškove, koji su direktna posljedica neizvršenja obaveza Učesnika u sklopu Kršenja obaveza ili Teškog kršenja obaveza.
- 6) Ni BELEN ni Učesnik neće ni pod kojim okolnostima biti odgovorni za gubitak ili štetu u odnosu na propust izvršenja obaveza na osnovu Pravila trgovanja ili Ugovora o registraciji ako viša sila sprečava izvršenje relevantnih obaveza.
- 7) BELEN neće biti odgovoran za štetu koja bi mogla nastati kao rezultat prekida poslovanja i usluge Banke za poravnanje, uključujući krah bankarskog sistema u cjelini, kako domaćeg tako i inostranog, koji onemogućava ili značajno narušava sposobnost upravljanja sistemom Kliringa i poravnanja u odnosu na BELEN i/ili Učesnike.

ODŠTETA

Član 18

- 1) Učesnik će u cjelosti i efektivno nadoknaditi BELEN-u sve troškove, potraživanja, štetu i troškove koji proizilaze direktno iz kršenja njegovih obaveza na osnovu Pravila trgovanja i Ugovora o registraciji, pod uslovom da BELEN koristi dostupna i objektivna sredstva da prilikom procjene štete uzme u obzir realne troškove, potraživanja, štetu i izdatke, ne dovodeći u pitanje njegove obaveze prema ostalim Učesnicima i njegovo pravo na zaštitu integriteta BELEN-ovih tržišta. Ako BELEN ne koristi takva nastojanja za ublažavanje troškova, Učesnik nije dužan da osigura obeštećenje troškova koji su mogli biti izbjegnuti razumnim nastojanjima kojima se ne dovode u pitanje ostale dužnosti i obaveze BELEN-a.
- 2) Učesnik je dužan da u cjelosti osigura odštetu za sve troškove koje bi BELEN mogao pretrpjeti u odnosu na PDV, carinske takse, prekogranične prenosne kapacitete ili ostale slične naknade za električnu energiju kojom se trguje na bilo kojem BELEN-ovom tržištu, budući da su ovi troškovi isključiva odgovornost Učesnika.

IMOVINSKA PRAVA NA INFORMACIJE O TRANSAKCIJI

Član 19

- 1) Kada Učesnik BELEN-u daje podatke u obliku Naloga ili na drugi način putem elektronskog sistema ili platforme, ti podaci pripadaju BELEN-u.
- 2) Sva prava intelektualnog vlasništva ili imovinska prava bilo koje prirode sadržana u informaciji o Transakciji, uključujući i autorsko pravo (uključujući i bazu podataka, sva prava na bazu podataka i slična prava, bez obzira jesu li zakonski zaštićena ili ne) koja proizilaze iz Trgovanja jesu i u svakom trenutku će ostati imovina BELEN-a.

- 3) BELEN ima pravo da slobodno raspoláže i koristi, ekonomski ili drugačije, takve podatke i intelektualno vlasništvo ili vlasnička prava, podložno primjenjivim ograničenjima u pogledu povjerljivosti.

OBJAVA INFORMACIJA

Član 20

- 1) BELEN može prenositi informacije Nadležnim tijelima, Operatoru prenosnog sistema ili Operatoru tržišta, ukoliko je to neophodno primjenjivim propisima. BELEN će obavijestiti Učesnika o neophodnom davanju informacija u mjeri u kojoj mu je to dopušteno na osnovu primjenjivog propisa. Takvo postupanje BELEN-a se neće ni u kom slučaju smatrati kršenjem povjerljivosti ili kršenjem prava intelektualnog vlasništva BELEN-a.
- 2) BELEN ima pravo da koristi, objavljuje, prilagodi, ustupa, distribuira i na drugi način postupa sa informacijama o Transakciji i ostalim informacijama koje se odnose na tehnička i finansijska pitanja, bez dužnosti čuvanja povjerljivosti u odnosu na Učesnike, sve dok se takvim informacijama ne otkriva identitet Učesnika i štiti njegova anonimnost. Učesnici nemaju pravo naknade u odnosu na takvu djelatnost.

KOMUNIKACIJA SA UČESNICIMA

Član 21

- 1) Sva komunikacija između Učesnika i BELEN-a obavlja se na crnogorskom, srpskom, bosanskom, hrvatskom ili engleskom jeziku.
- 2) Obavještenja koja se daju u skladu sa Pravilima trgovanja i Ugovorom o registraciji moraju biti u pismenom obliku i predana ili poslata kao dopis ili elektronska poruka na adrese i brojeve koji su navedeni kao kontakt brojevi na internet stranici BELEN-a (ako se šalje BELEN-u) ili na relevantne kontakte iz Aneksa 1 Ugovora o registraciji.
- 3) Obavještenja se smatraju predatim u slučaju elektronske komunikacije na dan na koji ih server primaoca registruje kao primljene ili u slučaju ostalih komunikacija, na dan predaje na odgovarajućoj adresi.

IZMJENE I DOPUNE

Član 22

- 1) BELEN ima pravo da donese izmjene i dopune Pravila trgovanja.
- 2) BELEN obavještava Učesnika o izmjenama i dopunama Pravila trgovanja najmanje pet (5) radnih dana prije stupanja na snagu izmjena i dopuna putem obavještenja koje će biti poslato elektronskom poštom, sa potvrdom isporuke primaocu.
- 3) Izmjene i dopune Pravila trgovanja stupaju na snagu danom objave na internet stranici BELEN-a.
- 4) Ukoliko se Učesnik ne slaže s izmjenama i dopunama, Učesnik ima pravo da raskine Ugovor o registraciji putem pismenog obavještenja o raskidu koje mora biti dostavljeno BELEN-u u roku od pet (5) radnih dana od objave izmjena i dopuna Pravila trgovanja na internet stranici BELEN-a.
- 5) Ako BELEN ne primi pismeno obavještenje Učesnika o raskidu Ugovora o registraciji u roku od pet (5) radnih dana od objave izmjena i dopuna na internet stranici BELEN-a, smatra se da je Učesnik saglasan s predloženim izmjenama i dopunama Pravila trgovanja.

- 6) Ako Učesnik blagovremeno i uredno raskine Ugovor o registraciji na osnovu ovog člana, Ugovor o registraciji raskida se odmah po primanju obavještenja o raskidu.
- 7) Učesnik nema pravo da raskine Ugovor o registraciji u skladu s ovim članom ako se izmjenama i dopunama Pravila trgovanja nude isti uslovi (odnosno kada se izmjenama i dopunama Pravila trgovanja ne stvaraju nepovoljniji uslovi za Učesnika u poređenju sa prethodnom verzijom Pravila trgovanja) ili kada se izmjenama i dopunama predviđaju uslovi povoljniji za Učesnika.
- 8) U slučaju razlika između verzije na crnogorskom i engleskom jeziku Pravila trgovanja, mjerodavna je crnogorska verzija.

RAZNO

Član 23

- 1) Prava Učesnika na osnovu Pravila trgovanja mogu biti ustupljena ili prenesena na drugog Učesnika isključivo na osnovu pismene saglasnosti BELEN-a.
- 2) Ako u bilo kom trenutku neka odredba Pravila trgovanja postane nezakonita, neispravna, neprimjenjiva ili neobavezujuća u bilo kojem pogledu na osnovu zakona, to neće ni na koji način uticati na ili ometati zakonitost, ispravnost, primjenjivost ili izvršenje preostalih stavki Pravila trgovanja niti na njihovu zakonitost, ispravnost, primjenjivost ili izvršenje.
- 3) Propust Ugovorne strane da realizuje ili kasni u realizaciji svojih prava (djelimično ili u cjelini) na osnovu Pravila trgovanja, neće predstavljati odricanje od ostalih prava Ugovorne strane ili pravnih pouka na koje ima pravo u odnosu na taj ili na neki naknadni događaj.

MJERODAVNO PRAVO I RJEŠAVANJE SPOROVA

Član 24

- 1) Pravila trgovanja, kao i sve Transakcije, Kliring i poravnanje koji su izvršeni na osnovu Pravila trgovanja, te sve ugovorne i vanugovorne obaveze koje proizilaze iz ili u vezi sa njima, uključujući Ugovore o trgovanju, primjenjuju se i tumače u skladu sa crnogorskim pravom.
- 2) Za nadležnost rješavanja eventualnih potraživanja, razlika ili sporova koji mogu nastati iz ili u vezi sa Pravilima trgovanja, uključujući pitanja vezana za Ugovore o trgovanju, za njihovo postojanje, validnost ili raskid, isključivo je nadležan Privredni sud u Podgorici.

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 25

- 1) Učesnici koji su već registrovani na BELEN-ovim tržištima su nakon usvajanja izmjena i dopuna Pravila trgovanja od 28.03.2023. godine dužni da potpišu novi Ugovor o registraciji, pri čemu zadržavaju sva prava koja im već pripadaju po pitanju statusa i članarina, u skladu sa ranije sprovedenom procedurom registracije i učlanjenja.
- 2) Ugovor o registraciji koji potpisuju Učesnici iz stava 1 ovog člana sadrži posebnu odredbu kojom se van snage stavlja prethodno važeći Ugovor o registraciji.
- 3) Pravila trgovanja stupaju na snagu danom objave na internet stranici BELEN-a.